

עברית: הבנה, הבעה ולשון

לבתי ספר עצמאיים

סמל שאלון: 075281

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

הבנת הנקרא והבעה בכתב	
סוגי הטקסטים	
√	• מאמרים עיוניים במבנים לוגיים-רטוריים שונים, כגון תיאור תופעה והצגת רעיון על היבטיו
√	• מאמרי עמדה ושכנוע
√	• טקסטים בלתי רציפים, כגון דיאגרמות, טבלאות ותרשימים
√	• טקסטים שימושיים
X	• ערכים אנציקלופדיים
X	• טקסטים בלתי מילוליים כגון קריקטורות ואיורים
ממדי הבנת הנקרא	
ייתכנו שאלות בכל ממדי ההבנה: איתור מידע, הבנה (פרשנות והיסק) והערכה ביקורתית ורפלקציה, כמפורט בחוזר המפמ"ר לשנה"ל תשפ"ג. במקצת משאלות ההבנה ייבדקו גם היבטים של ניסוח, מבע ותקינות.	
כתיבה	
√	• כתיבה הממזגת בין שני טקסטים למטרת סקירה בהתאם לרכיבי המטלה
X	• כתיבת עמדה אישית מנומקת בהיקף מצומצם בזיקה לטקסטים
לשון: תקינות בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס	
√	• שימוש תקני בשם המספר: בצורה ובהתאם; הסוג: המספר המונה (היסודי) לרבות תאריכים, המספר הסודר, המספר הסתמי
√	• הגייה תקנית של אותיות השימוש (וכל"ב) בהצטרפותן לשם המספר
X	• שימוש תקני בשם המספר: שברים
X	• הגייה תקנית של אותיות השימוש (וכל"ב) בהצטרפותן לשמות העצם
X	• שימוש תקני במילות היחס

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√ .
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב- X .

לשון: מערכת הצורות	
√	• זיהוי חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (כולל שם פועל)
√	• ניתוח, יצירה והטיה של פעלים לפי שורש, בניין, גוף, זמן או דרך בגזרות האלה: שלמים (לרבות מרובעים), פ"נ, פ"ו, ל"י, ל"א, ע"ו, לרבות שורשים מורכבים ושורשים בעלי עיצורים גרוניים
√	• עמידה על הקשר בין צורות הפועל למשמעות ולשימוש בהן בטקסט וביחידות השיח
√	• המשמעויות העיקריות והברורות של הבניינים: פעיל וסביל; זיהוי הפעלים הסבילים ומטרת השימוש בהם בטקסטים וביחידות השיח. המרת צורות מפעיל לסביל ולהפך
√	• ניתוח, יצירה ומיון של שמות לפי שורש ומשקל בגזרות האלה: שלמים (לרבות מרובעים), פ"נ, פ"ו, ל"י, ל"א, ע"ו, לרבות שורשים מורכבים ושורשים בעלי עיצורים גרוניים
√	• ניתוח, יצירה ומיון של שמות לפי דרכי התצורה האלה: שורש ומשקל, בסיס וצורך גזירה (תחילי וסופי), בסיס ובסיס (הלחם בסיסים והרכב בסיסים), ראשי תיבות (נוטריקון)
√	• הרחבת אוצר המילים באמצעות שאילה מלעז
√	• משמעויות המשקלים, לרבות שמות הפעולה
√	• הבחנה בין צורני נטייה לצורני גזירה ומשמעויות הצורנים
√	• שיקולי הדעת בחידושי מילים בלשון התקנית והתת-תקנית. יש לעמוד על משמעות התחדישים ועל שיקולי הדעת הדקדוקיים והסמנטיים.
√	• דיוקי הגייה בהקשר: בחירה בין שתי צורות <u>תקניות</u> בהקשר נתון כגון נוצרות / נוצרות; פנס / הפנס
X	• ניתוח, יצירה והטיה של פעלים לפי שורש, בניין, גוף, זמן או דרך בגזרות האלה: (1) פי"צ, פ"א, כפולים (ע"ע)
X	• ניתוח, יצירה ומיון של שמות לפי שורש ומשקל בגזרות האלה: (1) פי"צ, כפולים (ע"ע)
X	• דרכי היווצרות השורשים המרובעים, השורשים התנייניים והשורשים גזורי השם
X	• תיקוני הגייה: הבחנה בין מילה שהגייתה משובשת ובין מילה שהגייתה תקנית, כמפורט בחוזר המפמ"ר

(1) בבחינה עשויים להיכלל פעלים ושמות מן הגזרות שהושמטו, הנוטים על דרך השלמים.

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'√'.
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

לשון: תחביר	
√	• זיהוי חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (כולל שם פועל)
√	• סיווג משפטים מכל הסוגים: פשוט, מורכב, איחוי (מאוחה)
√	• משפט בעל חלקים כוללים
√	• זיהוי תפקידיהם התחביריים של מילים וצירופים במשפט: נושא, נשוא (פועלי, שמני, מורחב, מודלי, דמוי פועל/יש-אין), האוגד לסוגיו, מושא (ללא הבחנה בין סוגי מושאים), תיאור (ללא הבחנה בין סוגי תיאורים), לוואי, תמורה, הסגר, פנייה, קריאה; יש לעמוד על תפקידיהם התקשורתיים, הרטוריים והפרגמטיים של חלקי המשפט שלעיל.
√	• זיהוי ותחימה מדויקת של איברים ופסוקיות. במשפט המורכב יידרש זיהוי הפסוקיות האלה: נושא, נשוא, לוואי, מושא, תיאור. יש להבחין בין פסוקיות התיאור האלה: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי וויתור; המשפטים המורכבים עשויים לכלול כמה פסוקיות וכן פסוקיות מורכבות.
√	• זיהוי, המרה והשלמה של הקשרים הלוגיים ומילות הקישור המבטאות אותם – במשפט, בחלקים כוללים ומאוחים וביחידות שיח; הקשרים הלוגיים: ריבוי והוספה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, השוואה ועימות, ניגוד, ויתור, תנאי, צמצום וברירה
√	• המרות משפטים ומבנים תחביריים שונים ועמידה על הבדלי התפקוד של המשפטים
√	• פירוק משפטים לכמה משפטים עצמאיים והרכבת משפטים ליחידות שיח
√	• פיסוק תקין: נקודה, סימן שאלה, פסיק, נקודתיים, מירכאות
√	• מבנים תחביריים להדגשת הרעיון או דברי המוען: שינוי סדר המילים במשפט ומבנים תחביריים כגון לא/אין... אלא/כי אם...
√	• זיהוי מבנים דר־משמעיים מבחינה תחבירית, ניתוחם והמרתם במבנים חד־משמעיים, לרבות כתיבת הסברים במונחים לשוניים או יצירת הקשר להבהרת הדו־משמעות
√	• דרכי המסירה וביטויין התחבירי: פסוקית בדיבור ישיר, פסוקית בדיבור עקיף, הסגר
√	• מבנים תחביריים להבעת מודליות: נשוא מודלי, משפטי ציווי, נשוא מורחב
X	• זיהוי, ניתוח והמרה של משפטים בעלי מבנה מיוחד: משפט בעל חלק ייחוד ומשפט בעל נושא סתמי ⁽²⁾
X	• ניתוח משפטים מורכבים בעלי פסוקית מאוחה או משפטים מאוחים בעלי איברים מורכבים
X	• הפסוקית המצומצמת: זיהוי, תחימה, תפקידיה התחביריים והרטוריים והמרתה ⁽²⁾
X	• תקינות: זיהוי מבנים תחביריים משובשים ותיקונם, לרבות הסבר השיבוש או בחירה במבנה התקין וכתיבת הסבר
X	• מבנים תחביריים להעלמת עושה הפעולה: נושא סתמי, שימוש בסביל, פסוקית נושא (בבחינה עשוי להידרש זיהוי פסוקית הנושא במשפט, כמצוין לעיל)

(2) לא יינזקו נבחנים אשר בשאלות ההמרה ינסחו משפטים מהחומר שלא נכלל בבחינה, כגון משפטי ייחוד, משפטים בעלי נושא סתמי או משפטים בעלי פסוקית מצומצמת, בתנאי שמשפטים אלה ינוסחו באופן תקין ובהתאם לדרישות השאלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון

לבתי ספר עצמאיים

שאלון מותאם

סמל שאלון: 075241

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'√'.

הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

הבנת הנקרא והבעה בכתב	
סוגי הטקסטים	
√	• מאמרים עיוניים במבנים לוגיים-רטוריים שונים, כגון תיאור תופעה והצגת רעיון על היבטיו
√	• מאמרי עמדה ושכנוע
√	• טקסטים בלתי רציפים, כגון דיאגרמות, טבלאות ותרשימים
√	• טקסטים שימושיים
X	• ערכים אנציקלופדיים
X	• טקסטים בלתי מילוליים כגון קריקטורות ואיורים
ממדי הבנת הנקרא	
ייתכנו שאלות בכל ממדי ההבנה: איתור מידע, הבנה (פרשנות והיסק) והערכה ביקורתית ורפלקציה, כמפורט בחוזר המפמ"ר לשנה"ל תשפ"ג. במקצת משאלות ההבנה ייבדקו גם היבטים של ניסוח, מבע ותקינות.	
כתיבה	
√	• כתיבה הממזגת בין שני טקסטים למטרת סקירה בהתאם לרכיבי המטלה
X	• כתיבת עמדה אישית מנומקת בהיקף מצומצם בזיקה לטקסטים
לשון: תקינות בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס	
√	• שימוש תקני בשם המספר: בצורה ובהתאם; הסוג: המספר המונה (היסודי), לרבות תאריכים, המספר הסודר, המספר הסתמי
X	• שימוש תקני בשם המספר: שברים
X	• הגייה תקנית של אותיות השימוש (וכל"ב) בהצטרפותן לשם המספר
X	• הגייה תקנית של אותיות השימוש (וכל"ב) בהצטרפותן לשמות העצם
X	• שימוש תקני במילות היחס

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

לשון: מערכת הצורות	
√	• זיהוי חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (כולל שם פועל)
√	• ניתוח, יצירה והטיה של פעלים לפי שורש, בניין, גוף, זמן או דרך בגזרות האלה: שלמים (לרבות מרובעים), פ"י/ו, ל"י, ל"א, ע"ו/י, לרבות שורשים מורכבים
√	• עמידה על הקשר בין צורות הפועל למשמעות ולשימוש בהן בטקסט וביחידות השיח
√	• המשמעות העיקריות והברורות של הבניינים: פעיל וסביל; זיהוי הפעלים הסבילים ומטרת השימוש בהם בטקסטים וביחידות השיח. המרת צורות מפעיל לסביל ולהפך
√	• ניתוח, יצירה ומיון של שמות לפי שורש ומשקל בגזרות האלה: שלמים (לרבות מרובעים), פ"י/ו, ל"י, ל"א, ע"ו/י, לרבות שורשים מורכבים
√	• ניתוח, יצירה ומיון של שמות לפי דרכי התצורה האלה: שורש ומשקל, בסיס וצורן גזירה (תחילי וסופי), בסיס ובסיס (הלחם בסיסים והרכב בסיסים), ראשי תיבות (נוטריקון)
√	• הרחבת אוצר המילים באמצעות שאילה מלעז
√	• משמעותיות המשקלים, לרבות שמות הפעולה
√	• הבחנה בין צורני נטייה לצורני גזירה ומשמעותיות הצורנים
√	• שיקולי הדעת בחידושי מילים בלשון התקנית והתת-תקנית. יש לעמוד על משמעות התחדישים ועל שיקולי הדעת הדקדוקיים והסמנטיים.
X	• ניתוח, יצירה והטיה של פעלים לפי שורש, בניין, גוף, זמן או דרך בגזרות האלה: פ"א, פ"נ, פי"צ, כפולים (ע"ע) וכן של שורשים בעלי עיצורים גרוניים הגורמים לשינויים בניקוד או בהגיית המילה (תשלום דגש והנמכת תנועה) ⁽¹⁾
X	• ניתוח, יצירה ומיון של שמות לפי שורש ומשקל בגזרות האלה: פ"נ, פי"צ, כפולים (ע"ע) וכן של שמות בעלי עיצורים גרוניים הגורמים לשינויים בניקוד או בהגיית המילה (תשלום דגש והנמכת תנועה) ⁽¹⁾
X	• דרכי היווצרות השורשים המרובעים, השורשים התנייניים והשורשים גזורי השם
X	• תיקוני הגייה: הבחנה בין מילה שהגייתה משובשת ובין מילה שהגייתה תקנית, כמפורט בחוזר המפמ"ר
X	• דיוקי הגייה בהקשר: בחירה בין שתי צורות תקינות בהקשר נתון כגון נוצרות/נוצרות, פנס/הפנס

(1) בבחינה עשויים להיכלל פעלים ושמות מן הגזרות שהושמטו, הנוטים על דרך השלמים.

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'√'.
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

לשון: תחביר	
√	• זיהוי חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (כולל שם פועל)
√	• סיווג משפטים מכל הסוגים: פשוט, מורכב, איחוי (מאוחה)
√	• משפט בעל חלקים כוללים
√	• זיהוי תפקידיהם התחביריים של מילים וצירופים במשפט: נושא, נושא (פועלי, שמני, מורחב, מודלי, דמוי פועל יש-אין), האוגד לסוגיו, מושא (ללא הבחנה בין סוגי מושאים), תיאור (ללא הבחנה בין סוגי תיאורים), לוואי, תמורה, הסגר, פנייה, קריאה; יש לעמוד על תפקידיהם התקשורתיים, הרטוריים והפרגמטיים של חלקי המשפט שלעיל.
√	• זיהוי ותחימה מדויקת של איברים ופסוקיות. במשפט המורכב יידרש זיהוי הפסוקיות האלה: נושא, נושא, לוואי, מושא, תיאור. יש להבחין בין פסוקיות התיאור האלה: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי וויתור; המשפטים המורכבים עשויים לכלול כמה פסוקיות וכן פסוקיות מורכבות.
√	• זיהוי, המרה והשלמה של הקשרים הלוגיים ומילות הקישור המבטאות אותם – במשפט, בחלקים כוללים ומאוחים וביחידות שיח; הקשרים הלוגיים: ריבוי והוספה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, השוואה ועימות, ניגוד, ויתור, תנאי, צמצום וברירה
√	• המרות משפטים ומבנים תחביריים שונים ועמידה על הבדלי התפקוד של המשפטים
√	• פירוק משפטים לכמה משפטים עצמאיים והרכבת משפטים ליחידות שיח
√	• מבנים תחביריים להדגשת הרעיון או דברי המוען: שינוי סדר המילים במשפט ומבנים תחביריים כגון לא/אין... אלא/כי אם...
√	• זיהוי מבנים דר־משמעיים מבחינה תחבירית, ניתוחם והמרתם במבנים חד־משמעיים, לרבות כתיבת הסברים במונחים לשוניים או יצירת הקשר להבהרת הדר־משמעות
√	• פיסוק תקין: נקודה, סימן שאלה, פסיק, נקודתיים, מירכאות
√	• דרכי המסירה וביטויין התחבירי: פסוקית בדיבור ישיר, פסוקית בדיבור עקיף, הסגר
√	• מבנים תחביריים להבעת מודליות: נושא מודלי, משפטי ציווי, נושא מורחב
X	• זיהוי, ניתוח והמרה של משפטים בעלי מבנה מיוחד: משפט בעל חלק ייחוד ומשפט בעל נושא סתמי ⁽²⁾
X	• ניתוח משפטים מורכבים בעלי פסוקית מאוחה או משפטים מאוחים בעלי איברים מורכבים
X	• הפסוקית המצומצמת: זיהוי, תחימה, תפקידיה התחביריים והרטוריים והמרתה ⁽²⁾
X	• תקינות: זיהוי מבנים משובשים ותיקונם, לרבות הסבר השיבוש או בחירה במבנה התקין וכתבת הסבר
X	• מבנים תחביריים להעלמת עושה הפעולה: נושא סתמי, שימוש בסביל, פסוקית נושא (בבחינה עשוי להידרש זיהוי פסוקית הנושא במשפט, כמצוין לעיל)
X	• המרת משפטים ממבנה פעיל במשפטים במבנה סביל ולהפך

(2) לא ייזקו נבחנים אשר בשאלות ההמרה ינסחו משפטים מהחומר שלא נכלל בבחינה, כגון משפטי ייחוד, משפטים בעלי נושא סתמי או משפטים בעלי פסוקית מצומצמת, בתנאי שמשפטים אלה ינוסחו באופן תקין ובהתאם לדרישות השאלה.